

Asia: VN/18459/2025

Lausuntopyyntö Väestönsuojan käyttöönotto- ja käyttö -yleisoppaasta

Yleiset huomiot

Voitte kirjoittaa yleiset huomionne lausuntopyynnöstä alla olevaan kenttään.

Satakunnan hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto väestönsuojan käyttöönottoa ja käyttöä koskevaan yleisoppaaseen.

Oppaan rakenne on johdonmukainen ja se etenee loogisesti asian taustoituksesta kohti suunnittelua ja käyttöönottoasioita. Sisällysluettelo luo hyvän yleiskuvan oppaasta. Jonkinlainen tiivistelmä/abstraktiteksti oppaan alussa voisi tuoda lisäarvoa käytettävyyteen.

Opas on tärkeä ja tervetullut työväline ja vaikkakin kyse on yleisoppaasta sen kohderyhmä olisi hyvä tuoda selkeästi esille. Yleisoppaalla tavoitellaan laajaa käyttäjäkuntaa, joten kohderyhmän tarkentaminen ja tarkistaminen suhteessa asiasisältöön voi olla tarpeen. Kappaleen 7 kaltainen ohjeistus pelastuslaitokselle on jo melko yksityiskohtaista ohjausta, joten sijainti yleisopasta tärkeämpi voisi olla pelastuslaitosten omissa ohjeissa.

Toistoa asiasisällössä tulee melko paljon. Erityisesti kappale 2 toteaa samaa hieman eri tavoilla kirjoitettuna. Samoin kappaleen 4 luvut toimivat johdantona tekstille joka alkaa alusta kappaleessa 4.3.1 . Paikoitellen lähdeviitteet tekstissä hieman haittaavat lukemista. Koska kyseessä ei ole tieteellinen julkaisu, voisi olla paikallaan soveltaa kevyempää viittaustekniikka (Esim. Vancouver-järjestelmän mukainen lähdeviittaus). Esimerkkinä sivu 15: Valtioneuvoston asetuksen pelastustoimesta 2 § 2 mom. mukaan pelastussuunnitelmassa on selvitettävä, miten pelastuslain... Tämän voisi todeta ytimekkäästi: "Pelastussuunnitelmassa on selvitettävä..." Teksti tai numeroviitteessä voidaan sitten viitata ko. lainkohtaan.

Oppaan käytettävyyttä ja luettavuutta voisi lisätä tiivis muistilista tai tarkistuslista väestönsuojan käyttöönoton vaiheista (vrt. liite 2: Väestönsuojan materiaalit ja varusteet). Tarkistuslistasta vastuuhenkilön on helppo varmistaa, että kaikki keskeiset toimet on tehty. Tarkistuslistassa voisi olla viittaus oppaan kohtaan, josta löytyy tarkemmin tarvittava toimi.

On hyvä, että oppaaseen on sisällytetty sanasto.

Opas jättää auki kirjoittamatta kriittisten väestönsuojien käyttöönottoon ja käyttöön liittyviä kysymyksiä. Tällaisia ovat erityisesti sairaalat ja muut sotekiinteistöt, joissa on ympäri-vuorokautista toimintaa sekä mm. oppilaitokset ja päiväkodit. Näihin liittyy paljon erityiskysymyksiä jo suunnitteluvaiheessa, mitoituksen vaatimuksissa sekä käyttöönotto-ohjeissa. Nämä erityiskohteet olisi hyvä mainita ja ohjata oikean tarkemman ohjeistuksen pariin tai avata aihetta tässä yleisoppaassa sillä juuri näiden osalta suunnittelu ja käyttöönotto kompastelee käytännön toiminnassa eniten.

Väestönsuojan käyttöönotto- ja käyttö -yleisoppaan sisältö

Voitte kirjoittaa huomionne Väestönsuojan käyttöönotto- ja käyttö -yleisoppaan luonnoksesta alla olevaan kenttään.

Kuvat

Kuvat puuttuvat muutamista kohdista dokumentista kokonaan ja se vaikeuttaa kokonaisuuden arviointia. Muutamassa kohdassa on epäselvää, onko luettelo otsikoitu kuvaksi, mm. kohdassa 5.3.1.

Kuva puuttuu seuraavista kohdista:

- S. 5
- S. 11
- S. 12
- S. 17
- S. 21
- Sivu 26.
- Sivu 28.
- Sivu 30.
- S.33, kuvaotsikoinnissa kirjoitusvirhe
- Sivu 32.
- Sivu 34.
- Sivu 36.

Toisto

Ohjeessa on huomattavan paljon toistoa. Osittain sama asia kuvataan erisanoilla, laajemmassa muodossa tai jopa samoilla lauserakenteilla asiakirjan eri osissa. Olisiko riittävää, että erityisesti esim. lainkohdat esitetään viitteessä. Silmiinpistävää toistoa on ainakin seuraavissa kohdissa:

- S.5, kohta 1.1, 2. kappaleen toisen virkkeen sivulauseet.
- S.6, kohta 1.2, viimeinen kappale.
- S.9, kohta 2.2, toistoa käyttötarkoituksesta.
- S.10, kohta 2.3, 3. kappale toistoa aiempaan
- S.14, kohta 3.1, 1. kappale
- S.15, kohta 3.2, 1. kappale
- S.17, kohta 4, 1. kappale
- S. 18, kohta 4.1, 2. kappale, 1. virke
- S. 19, kohta 4.2, 2. kappale
- S. 41, kohta 6. Toistoa aiempaan kappaleissa 2 ja 3
- S. 43, kohta 7.1, osittain toistoa

Asiasisältö

Huomioita ohjeluonnoksen asiasisältöön ja muotoiluun liittyen.

- Johdanto-osassa olisi hyvä viitata pelastuslain 71 ja 72 §:ssä määriteltyihin väestönsuojan rakentamisvelvoitteisiin. Toinen kappale sivuaa asiaa ja säädösperustaa olisi tärkeää tuoda esiin jo ohjeen johdannossa. Erityisesti viimeinen virke ilman säädösperustaa on irrallinen.
- Johdannossa voisi viitata tämän hetkiseen väestönsuojien nykytilanteeseen, jossa yleisiä väestönsuojia on käytössä Helsingin kaupungilla ja muut väestönsuojat ovat yksityisiä taloyhtiöiden tai liikekiinteistöjen suojia.
- Viidennen sivun toisen kappaleen viimeinen virke voisi olla selkeämpi muodossa: Väestön suojaamisessa käytetään tilanteeseen tarkoituksenmukaisinta keinoa.
- Kohdassa 1.2. tulisi joko listata kaikki asetuksessa määritellyt pelastussuunnitelman tekemiseen veloitettut kohteet tai tyytyä pelkkään säädösperustaiseen viittaukseen. Osittainen listaus on epätarkka ja saattaa hämmentää ohjeessa. Nykytilanne mm. yhteiskäyttöisten kiinteistöjen ja suurten sotekiinteistöjen pelastussuunnitelmien osalta todettu laajalti puutteelliseksi ja toimijat tarvitsevat tässä runsaasti ohjausta ja neuvontaa selvittääkseen tämänkaltaisesta ”korjausvelasta”. Väestönsuojan käyttöönoton ja käytön suunnittelu edellyttää erityiskohteissa (kuten sairaalat) käytännössä erillistä toimeenpanon suunnittelua ja systemaattista ylläpitoa. Viimeinen lause konditionaalissa olisi hyvä muuttaa muotoon ”Suunnitelma tulee laatia kirjallisena”

- Olisi hyvä nostaa jo kohdassa 2.1 valtioneuvoston asetuksen väestönsuojan laitteista ja varusteista (409/2011) ja sisäasiainministeriön asetuksen väestönsuojien teknisistä vaatimuksista ja väestönsuojien laitteiden kunnossapidosta (506/2011) viittauksen tasolla dokumenttiin.
- Kohta 2.2 viimeinen lause ”Väestönsuojan voi laittaa käyttökuntoon suojan omistajan tai haltijan päätösten mukaisesti ilman erillistä määräystä esimerkiksi tilanteissa, joissa Suomen turvallisuuspoliittinen tilanne on kiristynyt.” Tämä on ymmärrettävä lause, mutta herättää huolen mahdollisesta kaaoksesta sillä subjektiiviselle tulkinnalle jää kovin paljon tilaa.
- Kohdan 2.3 neljännessä kappaleessa olisi tärkeää määritellä missä määrin kapasiteetista voidaan poiketa. Laskennallista tilaa henkilöä kohden on hyvin rajallisesti (0,6–0,75 m²) ja tästä poikkeaminen tulisi nähdäkseni määritellä, mikäli sellaiseen annetaan mahdollisuus. Sama määrittely ongelma toistuu kohdassa 4.3.2, jossa perättäisissä kappaleissa tuodaan esiin tilan rajallisuus koskien nukkumatiloja, mutta tarjotaan kuitenkin mahdollisuus sijoittaa pöytä ja tuoleja väestön suojaan. Pelkän pöydän tilantarve on 1,5–2 m².
- Kohdassa 2.3 opaskoirat joko muodostavat poikkeuksen tai eivät muodosta. Nykyinen määrittely ei sovellu tämän tyyppiseen ohjeeseen asiasta, joka tulee suunnittelun yhteydessä ennakoiden päättää.
- Kohdan 2.4 ensimmäisen kappaleen viimeinen virke antaa kuvan suojautumisen vapaaehtoisuudesta. Valmiuslain mukaisen poikkeustilan vallitessa annettu pelastuslain 36 §:n mukainen määräys on velvoittava.
- Kohdan 2.5 viimeinen kappaleessa tulisi selkeästi vaaralliset esineet ja onnettomuuden riskiä erityisesti nostavat asiat selkeästi kieltää listatusti. Voimakkaat tuoksut voivat olla suosituspohjaisia. Sivulla 12 on listattu ranskalaisin viivoin suojaan mukaan otettavia tavaroita. Listan jälkeen vielä mainitaan erikseen tekstissä, että sodan aikana on tarpeen aina pitää mukana henkilöllisyydistodistus, lääkkeet jne. Tätä listaa tulisi muokata niin, että myös nämä tärkeimmät asiat listattaisiin ranskalaisin viivoin ja aivan listan alussa.
- Sivu 13, kuva. Teksti kuvassa on melko pientä luettavaksi ja vie asialta huomion. Kuvaa / fonttia olisi hyvä muokata.
- Sivu 14 toinen kappale 3 rivi, kirjoitusvirhe ”..kyseissä kohteessa”.
- Kohta 3.3 koskien dokumentointia olisi tärkeää tarkentaa, eritellä käsittely ja jalkautus, julkiset dokumentit ja salatut materiaalit.
- Oppaassa olisi kaiken kuvatun lisäksi tarpeellista kuvata turvallisuuden ylläpitoon ja järjestyksenvalvontaan liittyvät tehtävät, niiden organisointi ja johtovastuu.
- Säädösperstusta on avattu lähteet kohdassa. Oppaassa olisi hyödyllistä listata väestönsuojeluun kiinteästi liittyvä säädösperstusta oman otsikkonsa alle sopivaan kohtaan asiakirjaa, joko alkuun tai loppuun.

Mäkiranta Tero
Satakunnan hyvinvointialue

Lehtonen Jaana
Satakunnan hyvinvointialue